

Justiits- ja Digiministeerium

Teie: 29.05.2026 nr JDM/26-0645/-1K

Meie: 16.06.2026 nr 1-7/170-2

Avaliku teabe seaduse ja statistikaseaduse muutmise tagasiside

Lugupeetud minister Pakosta

Võimalus Statistikaametist andmeid teistele osapooltele väljastada, kui andmesubjekt seda vajalikuks peab, on igati mõistlik ettepanek ning sellekohaste muudatuste tegemine seadusandlusesse on üldpildis tervitatav.

Kindlasti tuleb silmas pidada, et järelevalveks ei saa koguda andmeid nõusoleku alusel, mida võib alati ära võtta. Milline protsess käivitub juhul, kui näiteks palgaandmed on Statistikaametis nõusoleku alusel esitatud teistele osapooltele ning ettevõtte hiljem nõusoleku tühistab? Kas see tähendab ka andmete kustutamist asutuses, mis on need andmed juba vastu võtnud?

Ettevõtjatele võib seadusemuudatus tekitada ka põhjendamatuid ootusi halduskoormuse vähenemise osas. Selleks, et ühe andmekogu andmeid oleks võimalik kasutada teises andmekogus, peavad need olema ühtemoodi mõistetavad. Statistikaamet ja Maksu- ja Tolliamet koguvad mõlemad andmeid palkade kohta, kuid kasutavad erinevat arvutusmetoodikat. See tähendab, et palgaandmeid tuleb ka tulevikus esitada mõlemale asutusele eraldi.

Seletuskirjas on välja toodud. „*Eelnõuga ei välistata võimalust, et andmete väljastamise teenust pakuvad teised asutused, kasutades ettevõtjate nõusoleku saamiseks andmenõusoleku ja volituste haldamise andmekogu. Asutused, kes soovivad samuti andmete väljastamise teenust pakkuda, peavad üle vaatama neile antud ülesanded ja pädevused, kas need võimaldavad seda juba praegu teha või tuleb teha muudatusi.*“

Eelnõus on aga kirjas „*Avaliku teabe seaduses tehakse järgmised muudatused: 1) paragrahvi 43¹⁰ lõiget 1 täiendatakse punktiga 3 järgmises sõnastuses: „3) võimaldada eraõiguslikul juriidilisel isikul anda nõusolek Statistikaametis või riigi infosüsteemi kuuluvas andmekogus olevate temaga seotud andmete edastamiseks kolmandale isikule, võtta tagasi antud nõusolekuid, anda ülevaade antud nõusolekute ning tagada toimunud andmevahetuse õiguspärasuse tõendatavus.*“;

Teeme ettepaneku eelnõu sõnastust täpsustada, et vältida vääriti mõistmist. Ei saa nõustuda sellega, et kõikidest riigi infosüsteemidest saab tulevikus hakata andmeid väljastama vastavalt isiku soovile kolmandatele osapooltele. SiM-i valitsemisala asutuste andmekogude puhul ei saa kõiki andmeid väljastada ka andmesubjekti nõusolekul. Liidestumine nõusolekuteenusega ning andmete väljastamine nõusolekuteenuse alusel peab jääma andmekogude valdajate otsustada.

Statistikaametile nähakse eelnõus ette andmeväljastusteenuse pakkumiseks õigus töödelda riigi infosüsteemi kuuluvate teiste andmekogude andmeid, kui need andmed on riikliku statistika seaduse alusel Statistikaametil olemas ning teenuse osutamiseks vajalikud. Teenuse osutamisel on Statistikaametil õigus kontrollida teenuse osutamiseks vajalikke andmeid teistest riigi andmekogudest. Näiteks kui ettevõtja tellib Statistikaametilt andmeväljastusteenusena ülevaate oma töötajate arvu ja struktuuri kohta, võib Statistikaamet teenuse korrektseks osutamiseks kontrollida teises riigi andmekogus, näiteks töötamise registris (TÖR), kas ettevõtja esitatud töötajate arv vastab seal registreeritud andmetele. Selline päring on lubatud üksnes juhul, kui vastavad TÖR-i andmed on Statistikaametil riikliku statistika seaduse alusel niigi olemas ning neid on vaja teenuse osutamiseks.

Siseministeeriumi hinnangul on tegemist problemaatilise sättega ning kindlasti ei saa Statistikaametile jääda õigust nõuda sisse kõikide teiste andmekogude andmeid, isegi juhul, kui ettevõtte on sarnased andmed juba Statistikaametile esitanud. Sellisel juhul oleks Statistikaamet justkui keskne „superandmebaas“, millel on õigus saada ligi kõikide teiste riiklike registrite ja andmebaaside andmetele. Paljude andmekogude ja registrite andmete väljastamise piiramiseks on olemas õiguslik alus ning riikliku statistika seaduse muudatuste tegemine ei saa sellega vastuollu minna.

Teiseks on ka siin probleemiks andmete tähendus. Erinevates riiklikes andmekogudes on palju sarnaseid, aga väga vähe täpselt samatähenduslikke andmeid.

Kolmandaks tuleks täpsustada, kas ettevõtte, kes soovib Statistikaametilt andmeväljastamise teenuse kaudu oma andmeid pärida või edastada teistele osapooltele, peab olema valimis. Statistikaamet kogub ettevõtete kohta andmeid valimi alusel ning erinevatel aastatel on valimis erinevad ettevõtted. Kas Statistikaamet tohib andmete korrektsuse tagamiseks pärida andmeid ainult nende ettevõtete kohta ja ainult sel ajaperioodil, mil need ettevõtted on valimis, või jääb selle muudatusega Statistikaametile õigus küsida kõikide ettevõtete kõiki andmeid, mis on mõnes Statistikaameti küsimustikus kajastatud? Ehk siis, kas ettevõtte, mis ei ole kunagi olnud üheski Statistikaameti valimis, saab õiguse küsida Statistikaameti kaudu endaga seotud andmeid teistest andmekogudest?

Seletuskirjas märgitakse, et hetkel ei ole võimalik täpselt prognoosida, kui paljusid asutusi eelnõu rakendamine puudutab. Eelduslikult mõjutab muudatus eelkõige asutusi, kes peavad riiklikke andmekogusid või on sagedasemad andmete väljastajad juriidilistele isikutele.

Asutustel peab kindlasti olema õigus teenuse kasutamises ka loobuda.

Seletuskirjas märgitakse, et „Ettevõtja ehk isikuandmete vastutav töötleja peab tagama õigusliku aluse olemasolu ning Statistikaamet on siin isikuandmete volitatud töötleja.“ Juhime tähelepanu, et olukorras, kus Statistikaamet on andmete vastutav töötleja, ei muutu ta ka selles olukorras volitatud töötlejaks. Vastutava ja volitatud töötleja suhe on andmeid edastada paluva ja andmeid saava ettevõtja vahel. Statistikaamet kui andmete vastutav töötleja selleks ka jääb ning peab andmete väljastamiseks omama ka enda poolelt õiguslikku alust.

Millisele õiguslikule konstruktsioonile tugineb eelnõus kasutatud loogika, et ettevõtte saab anda Statistikaametile nõusoleku andmesubjekti andmete töötlemiseks? Isikuandmete töötlemiseks ka andmete väljastamisel peab Statistikaametil olema õiguslik alus. Selleks ei saa olla ettevõtja nõusolek, sest ettevõtte ei ole GDPRi tähenduses andmesubjekt. Pigem tuleks luua seadusesse selge õiguslik alus kooskõlas GDPRiga isikuandmete edastamiseks ühe ettevõtja taotluse alusel teisele ettevõtjale.

Eelnõu paragrahv 2 punkti 4 osas rõhutame, et seadus peab selgelt ütlema, mida andmetega pärast säilitustähtaja lõppu tehakse, nt et andmed tuleb kustutada. Samuti tuleks reguleerida võimalike varukoopiate ja logide säilitamine, mis samuti võivad sisaldada isikuandmeid.

Seletuskirjas viidatakse eelnõu paragrahv 3 punktile 4. Kuna eelnõus puudub viidatud paragrahv, siis ilmselt on silmas peetud paragrahvi 2 punkti 4?

Andmeväljastusteenuse, kus andmed liiguvad ühe isiku soovi alusel kolmandale isikule, loomise ja ülalpidamise kulud peaks kinni maksma ettevõtja, kes teenust kasutab. Eelnõus ei ole välja toodud, et loodav teenus oleks isemajandav.

Eelnõu § 1 punkti 5 muutmise vormel on ekslik, sest 1. detsembril 2026. jõustub juba AvTS-i § 43 ülamärkega 10 lõige 3 ülamärkega 1. Seega ei saa olla siin muutmisvormel „täiendatakse“, vaid „muudetakse“. Lisaks palume seletuskirjas avada selle sätte sisu, sarnaselt nagu eelmisel korral oli sama sätte lisamisel AvTS-i muutmise eelnõus selgitused kirjas:

Andmenõusolekusüsteemi kohustus kohaldub ainult siis, kui andmetöötluste õiguslikuks aluseks on andmesubjekti nõusolek.

Süsteemi kasutamine ei muutu kohustuslikuks ettevõtjatele ega andmesubjektidele. Andmenõusolekuteenuse kasutamine on andmesubjektile ja ettevõtjale vabatahtlik. Andmesubjekt ise otsustab, kas soovib andmenõusolekusüsteemi kui kanalit kasutada või mitte. Üldjuhul ei ole avalikus sektoris isikuandmete töötlemise aluseks andmesubjekti nõusolek. Pigem on selleks IKÜM artikli 6 lõike 1 punkt e, kus käsitletakse olukorda, kus isikuandmete töötlemine on vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastutava töötleja avaliku võimu teostamiseks. Siiski on nõusoleku kasutamine lubatud nn mugavusteenusena. Mugavusteenuse kontseptsioon on oluline eelkõige andmekaitseõiguse perspektiivist.

Palume seletuskirja täiendada selgituste ja näidetega seoses andmeväljastusteenusega. Seletuskirja leheküljel 6 on öeldud, et arvestades Statistikaameti käsutuses olevate andmete iseloomu, on võimalik kasutada olemasolevaid andmeid laiemalt ning nende abil ettevõtjate halduskoormust vähendada. Mida see praktikas tegelikult tähendab? Kas see tähendab seda, et Statistikaamet hakkaks andmekogude isikuandmeid väljastama või see tähendab, et Statistikaamet väljastaks andmekogude andmete põhjal tehtud statistikat kolmandale isikule juriidilise isiku nõusolekul või on siin hoopis midagi muud mõeldud? Seletuskirjas on seda küll selgitatud, aga see teema vajaks konkreetseid näiteid, et oleks üheselt aru saada, mida on tahetud selle regulatsiooniga öelda.

Siseministeerium soovib Justiits- ja digiministeeriumi tähelepanu juhtida asjaolule, et arvamuste küsimiseks kaasuvatelt osapooltelt oleks paslik arvestada pikema tähtajaga, kui mõned päevad. See tagaks ka võimaluse materjalid sisuliselt läbi töötada ja olla oma tagasisides selgem.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Igor Taro
siseminister

Adele Johanson
adele.johanson@siseministeerium.ee